

כבוד כתבי הקודש

נכתב ע"י אחד השומעים

ניתן להשיג
את הספר דברי חיזוק והדרכה
ואת החוברות בכתובות דלהלן

זכרון יעקב : רח' הזית 2 משפ' גריינמן

בני ברק :

פ. כץ : רח'
גניחובסקי 21
משפ' פרידמן
0527668996

רח' רנזנהיים 7
משפ' גריינמן
0527183997

הלפרין 1
קומה ב'

רבי עקיבא 54
משפ' שכטר

רח' אלחריזי 3
משפ' פוליקמן

חידושי הרי"מ 3
קומה ב'

אחיסמך

הרב י. זילבר 03-6188879
הרב י. קול : 0556792223

אזור הנגב

הרב א. קארני:
0548530503

מודיעין עלית :

הרב א. אייזנר
05331-09964
ניתן להשאיר הודעה

ירושלים

הרב לובצקי
0533147220

תוכן ענינים

א	כבוד כתבי הקודש
ב	עלינו להתחזק ביתר שאת
ג	ראינו אצל רבותינו שנוהרו במאוד מאוד
ד	סיכום הדברים
ה	ציטוטים בחומרת הדבר
ו	ליקוט דינים בדין קדושת שמות ודברי תורה
ז	דיני קדושת שמותיו של הקב"ה
ח	קדושת דברי תורה
י	דברים שבכלל דברי תורה
יב	מקורות הדינים
יב	דיני קדושת שמותיו של הקב"ה
יג	קדושת דברי תורה
יד	דברים שבכלל דברי תורה
טו	בדיני מקום שיש שם תשמישי קדושה

כבוד כתבי הקודש

נכתב ע"י אחד השומעים

יש לעורר על מכשול נורא המחמיר והולך בדור הזה עד שלא ניתן להאמין למה שרואות עינינו, והוא בזיון כתבי הקודש.

הנה בדברי חז"ל מוצאים אנו כמה שחרדו ונזהרו שלא לכתוב שמות הקדושים וכתבי הקודש במקום שעלולים להגיע לידי בזיון, ואמרו שבת קט"ו ב' כותבי ברכות כשורפי תורה שמא תהא שריפה בשבת ולא יוכלו להצילם.

ובסוכה נ"ג א' איתא שבשעה שכרה דוד שיתין צף התהום למעלה ובא לשטוף את כל העולם, העולם הולך ליחרב, ודוד ידע שאם יכתוב "שם" על חרס ויזרוק, ינוח התהום, אבל דוד לא יודע אם מותר, ושאל מי יודע האם מותר, ואף אחד לא ענה לו, ואמר שכל מי שיודע ואינו אומר יחנק בגרונו, עד שאחיתופל הוכיח שמותר כדי לעשות שלום לכל העולם כולו, עיי"ש.

הנה דוד המלך וכל ישראל נמצאים בלחץ נורא, כל העולם עומד לטבוע, העולם הולך ליחרב, אבל צריך ראייה שמותר לכתוב שם ולזרוק לצורך כך, ועד שמוצאים ראייה לא כותבים.

ובראש השנה י"ח ב' איתא שג' בתשרי הוא יום שאסור להתענות בו משום שבאותו היום ביטלו את האזכרות מן השטרות, שלאחר שגזרה מלכות יון גזירה שלא להזכיר שם שמים על פיהם, ושיכתבו על קרן השור אין לנו חלק בו, וכשגברה מלכות חשמונאי ונצחום התקינו בני ישראל לעצמם לקדש שם שמים, וכנגד הבזיון שהיה קודם לכן תיקנו שיהיו מזכירין שם שמים אפילו בשטרות, וכך היו כותבים בשנת כך וכך ליוחנן כהן גדול לא' עליון, וכששמעו חכמים בדבר אמרו למחר זה פורע את חובו ונמצא שטר מוטל באשפה וביטלום ואותו היום עשאוהו יום טוב, ופרש"י שבקושי יכלו לבטל היות והעם כבר נהגו, וכששמעו חכמים ובטלום הוכשר הדבר בעיניהם ונחשב להם לנס

ועשאוהו יום טוב, - העם החזיקו את זה למצוה, ולכן היה צריך לנס בשביל להצליח לבטל מהם את הענין הזה לכבוד שמים.

ומה שקורה כהיום לא יאומן כי יסופר היאך מתגוללים פירושים על התורה ושאר דברי תורה בכל מקום בבזיון, והרי בשביל שם אחד שלא ימחק כמעט נחרב העולם, וכאן התביעה היא עצומה ונוראה שהרי אין לזה יצר הרע גדול כל כך, ובמציאות לא יאומן, בלי סיבה בלי שום נסיון, בלי פיקוח נפש, בשביל עניינים של כל דהו, והכל מוכפל באלפי עותקים.

ובתשובת הרמב"ם הובאה ברבינו ירוחם ונפסקה בשו"ע יו"ד סי' רפ"ג ס"ד, הפליג מאוד בחומר האיסור לכתוב פסוקים ובפרט כשבאים לידי בזיון, ועיי"ש שאפילו שימוש בכתב אשורית הדבר מגונה להשתמש בו שימוש של חול, עיי"ש.

ומבואר שם שאפילו לא רצה להתיר לכתוב "גט" בכתב אשורית, וכן הרב זללה"ה בשטרי "כתובה" שהיה רגיל להשתמש בהם והיו נדפסים בכתב אשורית באותיות כשל ס"ת הורה להחליף לכתב דפוס מרובע רגיל כי לא משתמשים עם כתב של ספר תורה לעניינים אחרים.

ובפוסקים מבואר שהחמירו על תיבת שלו' שלא לכתוב משום שיש בה שמו של הקב"ה, וז"ל המשנה ברורה סימן פ"ד סק"ו וגם באגרת הרשות נכון שלא לכתוב שלום עם וא"ו רק שלם שמצוי לזרוק באשפות.

הדברים מזעזעים ומי שיכול להשתדל בכך זהו ענין גדול, אבל עיקר ההשתדלות היא לחזק את עצמנו וכמו שיתבאר.

עלינו להתחזק ביתר שאת

מקובל מהחזון איש שכשיש מכשולות בעם ישראל, יש עלינו להתחזק ביתר שאת בענין הזה והדבר ישפיע על כלל ישראל.

והדבר מצוי בהרבה עניינים, ונזכיר כמה דוגמאות:

❖ לזוהר שלא לכתוב דברי תורה בדפים המזדמנים הנקראים "טיוטה" ומגיעים אחר כך לבזיון, אלא להשתדל לכתוב רק במחברת וכיו"ב שיהא שמור טפי.

❖ שלא לכתוב חצאי פסוקים וכיו"ב ולא שם שמים בשום מכתב וכיו"ב, לבטל את ההרגל כאילו כתיבת פסוקים להשבחת הנכתב היא דבר הגון, [והרי הרמב"ם פוסק שג' מילים מתוך פסוק אסור לכתוב].

❖ לזוהר בדפי קשר של ילדים המלאים דברים הטעונים גניזה, וכן ציורי ילדים מצוי מאוד שנדפס שם פסוקים מהפרשה או מהמגילה וכיו"ב.

❖ מצוי שמדפיסין ברכונים לשמחות ומגיעים לבזיון ע"י שנשפכים עליהם אוכלים וגרוע מכך, ע"י המנקים שאוספים אותם, ויצא שזכרו בהפסדו.

ראינו אצל רבותינו שנוהרו במאוד מאוד

❖ כשרצו להשתדל אצל מייצרי הבקבוקים שיכתבו שאסור לפתוח את הבקבוקים בשבת, אמר הרב זללה"ה שמשפט זה זהו כבר הלכה שפקק זה אסור לפתחו, ויגיע לידי זלזול, ולכן הורה לכתוב בנוסח שלא יהיה נחשב כהלכה "למניעת חילול שבת, יש לפתוח הקֶּגֶר לפני שבת".

❖ מרן החזו"א זללה"ה הורה לגנוז כל הרשימות של מספרים של חשבונות שרשם לעצמו בסוגיית קידוש החודש, אף שהיה זה רק מספרים

א. שמענו שמודעות המכילים ד"ת והלכה יש לתלות באופן שיבוא להסירן אחר ב' וג' ימים ולגונן. ואותן שיש בנוסח שלהן חשיש לד"ת ואין אפשרות לגונן כראוי יש ללמד להמדפיס שיעשה שלא לשם קדושה. (הדברים נאמרו למחתים החותמת בנוסח שניסח כדלהלן "יש לזכור שמחברות ועיתונים חרדיים שיש בהם דברי קודש צריך להביאם לגניזה").

גרידא, וע"פ זה היה הרב זללה"ה נזהר לגנוז כל ציורים שהיו נכתבים להבנת הלימוד.

❖ "מה שכותבין פסוקים בהזמנות וכיו"ב אינם לצחות הלשון, אלא מתכוונים באמת אל הפסוקים ולכן יש בהם קדושה, וצחות הלשון ענינו שמשתמשים בלשון הכתובים על ענינים אחרים". (מתוך מכתב הרב זללה"ה).

❖ כשהיו מגיעים לפני הרב זללה"ה מכתבים שונים היה טורח לעבור עליהם מתחילה ועד סוף, לבדוק שמא כתוב בהם "בעזרת השם" וכיו"ב ויש לגנום, - וזה על פי מרן החזו"א זללה"ה, אבל חשב זאת להידור מצוה ולא לחיוב גמור.

❖ "לא אוכל להמנע מלהעיר, כי הערות בקורת של הרב... שיחי' - מקומן הנכבד בחוברת מיוחדת מזמן לזמן אבל אין מקומן יפה להן במקום שהוא נותן והתורה בבחינת שבוי, מלבד שסופן להיות תכריך לחמאה", (קוב"א ח"א קפ"ג).

סיכום הדברים

רואים בגמרא שעושים יום טוב על תיקון כזה ש"מ שצריך נס לכך, וכאן הכל מוכפל במאות ואלפים.

וצריך לזכור ולשנן שאין כאן מושג של סיטונאות, כל שם ושם וכל דבר תורה והלכה יש לו את הקדושה ואת החומרא שלו, והבזיון שלו אינו משתנה בסיטונאות של שמות אחרים, כל שם תובע את עלבונו בפני עצמו, וכן יש להתייחס לכל הצלת שם אחד

ציטוטים בחומרת הדבר

"ארור אשר לא יקים את דברי התורה הזאת לעשות אותם" (דברים כו, כו), וברמב"ן "ואמרו על דרך אגדה, זה החזון, שאינו מקים ספרי התורה להעמידן כתקנן שלא יפלו".

ותנן באבות פ"ד כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, וכל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות.

כתב בספר נתיבות המשפט בחו"מ סימן כ"ז וז"ל ובעוונותינו הרבים רוב המון העם אינם נוהרים ואומרים בלשון אשכנז (גאט זאל איהם שטראפן, גאט זאל איהם שלאגן) [השם יעניש אותנו השם יכה אותנו, תרגום], ועוברים על לאו של תורה. ובלאו הכי בעוונותינו הרבים אינם נוהרים בכינוי וחושבים מה שכתוב או מדובר בלשון עכו"ם אינו אלא תואר השם, וטועים הם. וכותבים בכל השטרי חוב אדי"ע והוא לשון צרפת כינוי ופירושו עם ד' והוא מוטל באשפה.

...לאבד כתבי הקודש שבלו אין דורש ואין מבקש ואין חומל על כבוד הכתבים... ועל זה עתידים ליתן את הדין והאלוקים יביאם במשפט בדיני דינים שונים ומשונים... כאשר ראיתי בעיני כמה מהמבזים כתבי הקודש שנענשו עונשים קשים ומרים ולא ידעו ולא הבינו על מה עשה ה' ככה להם ולא חלו ולא זעו מעונשים קשים שהגיעום... (שו"ת פעולת צדיק סי' קמ"ג, ב.).

משחיתין דפי הספרים ואינם חוששים מלהניחם באשפה כי מי יודע אם מחמת זה באים כמה גזירות קשות על איזה קהילות ה"י ומיתה שולטת על הילדים... ואיך לא נותנים ליבם לעון חמור כזה שדי בו להאריך גלותנו אלף אלפי שמיטין ויובלות. (מהר"ם חגיז במשנת חכמים סי' ר"ה)

...ושם שמים מוטל באשפה וזה הגורם לעניות ודלות גדולה. (תומים חו"מ סי' כ"ז)

וכבר קבעו חז"ל יום טוב שלא היה נזכר שם שמים בשטרות כי למחר פורע זה חובו והשם מוטל באשפה [ראש השנה י"ח ע"ב]. וכעת בעונותינו הרבים למדו ממעשה עכו"ם וחזר הדבר לקלקולו ביותר. וזהו המרי הגורם אשר בעונותינו הרבים וידל ישראל מאוד במקום ששם שמים מצוי ובפרט בבזיון ועל חנם. וצריך התחכמות ושקידות תוכחת חכמי הדור לבטל זה מהמון העם. [או"ת אורים סק"ב].

וכן אין לכתוב באגרת שלום תיבת גא"ט שהוא כינוי לשם ב"ה.

כי המבזה אותם דבר ה' בזה, וכל המכבד את התורה גופו מכובד, והיא הנותנת שיזכה לכתרה של תורה... כל המרבה בכבוד הספרים לכבוד שמים כבודו מתרבה. (פלא יועץ ערך ספר)

...באותו חדר שהיו הספרים הניח את הגרף, והריח רע היה בכל החדר וקריתי עליו "כי דבר ה' בזה" והענישו ה' שהיה לו בן יוצא לתרבות רעה ר"ל ונתחלל גם גופו על הבריות בשביל זה.. (ביאור הלכה סי' פ"ג ד"ה "אין")

מסופר על ר' נתן אדלר ז"ל רבו של החתם סופר שהי' דר בעיר הגדולה פפד"מ והי' דרכו בקודש לקנות במעות כל הדפים שנתלשים מספרים, [כל מה שנקרא "שמות"], וכל ימיו של אותו צדיק לא הי' נמצא בכל פפד"מ שיתגלגלו הדפים מספרים הנקראים "שמות" כי הי' קונה אותם במעות ושומר בדרך כבוד ופיזור על זה הון גדול.

ליקוט דינים בדין קדושת שמות ודברי תורה

דיני קדושת שמותיו של הקב"ה

א. שמותיו של הקב"ה אסור למוחקן [גם במקום שיש צורך או טעות בכתיבה], ויש במחיקתם לאו דאורייתא, ואפילו המוחק רק אות אחת מהם לוקה.

ב. בכלל איסור זה כל השמות שנקרא בהם הקב"ה בתורה [בין יו"ד ה"י ובין אל"ף דל"ת, וכן אל"ף למ"ד בכל האופנים, ושי"ן דל"ת וצ' ב'], ונוכרו בברייתא שבועות ל"ה א' ובשו"ע יו"ד סימן רע"ב.

ג. קדושת השמות הללו היא החמורה ביותר ואין לכתוב אותם בשום מקום [מלבד בספר שלם], וצריך לנהוג בו כבוד, וצריך לגנוזו, ואין שום מקום להקל בזה.

ד. אותיות שרגילים להשתמש בהם במקום הזכרת שם השם, כמו אות ה' או שתי יודי"ן, אין דינם כשם השם, ואעפ"כ צריך לנהוג בהם כבוד, כשנכתבו לשם הזכרת השם כגון ברוך אתה ה', ואסור להשליכם, [ואין למחוק אותם אלא כאשר יש צורך].

ה. כשמזכירים את הקב"ה במידותיו כמו הקדוש הרחום והחנון הנאמן וכיו"ב מבואר שמותר למחקן, והיינו שמותר למוחקם לצורך כגון כשנכתבו בטעות וצריך להסירם מן הקלף כדי לכתוב דבר אחר במקומם, וכתוב ברמב"ם שדינם ככתבי הקודש שמותר למחוק פסוק לצורך כתיבת דבר אחר במקומו,

ב. ומבואר בגמ' דאות "שי"ן" הכתובה ע"ג תפילין של ראש יש בו קדושה, ויש מקום לדון בתמונות של תפילין בהזמנות.

אבל אסור לאבדם או להשליכם. – מרן החזו"א היה נזהר לגנוז תיבות "ב"ה" או "בע"ה" – כשמפרש הקדוש ברוך הוא או הקב"ה הרי זה חמור יותר כיון שיש בזה גם תוכן ברכה, מלבד שהקדוש הוי שם אלא שנמחק.

ו. הזכרת הקב"ה בכל האופנים [גם אלו שמותר למחוק] אסור לנהוג בהם בזיון, ואסור לזרוק או להשליך לאשפה – בס"ד או בסייעתא דשמיא או בחסדי שמים, אין רגילים לשמור.

ז. שלום הוא ג"כ משמותיו של הקב"ה, ולכן ראוי להזהר שלא לכתוב תיבת "שלום" במכתבים וכיו"ב, כיון שסופם להשליכם לאשפה ובזיון, והמדקדקים כותבים שלו', וזה דוקא כשמתכוין לברך בשלום, אבל אם כוונתו לכתוב שיש שלום ואין מלחמה או לאדם ששמו שלום, בזה אין נזהרים.

ח. אם כותב שם השם, וקו מפסיק באמצע, כגון הא – ל, אם הקו ניכר ומפסיק היטב מסתבר שאין לזה דין שם השם, כיון שעשה הקו להפסיקו, אבל עדיין דינו ככתבי הקודש כיון שהענין מובן מתוך הכתוב.

קדושת דברי תורה

א. דברי תורה גם כשאין בהם הזכרת שם השם, טעונים גניזה והמאבדן לוקה מכת מרדות מדרבנן.

ג. תדע דהמברך "ברוך רחמנא מלכא דעלמא מרא דהאי פיתא" יצא ידי ברכת המזון, [כמבואר ברכות מ' ב'], ואטו נימא שאין בזה קדושת ברכות.

ד. שלום שכותבים על אריזה מסחרית כמו למשל "שבת שלום" על קופסת גפרורים, לא נכתב כדי לברך שום אדם, וצ"ע.

ב. כל משפט עם תוכן של דברי תורה והלכה שנכתב לשם לימוד, או ידיעת ההלכה, הרי הם בדין כתבי הקודש, שאין נזרקין וטעונים גזירה, - ואפילו פחות משלש תיבות, ואין חילוק אם כבר למדו בזה או לא.

ג. ציטוטי פסוקים שנכתבו במכתבי חול ולא כדי ללמד, למשל הכותב "ולא זכר יואש המלך", כדי לומר לחבירו למה לא זכרת את החסד, או הכותב "לשוא צרף צרף" כדי לומר טרחנו לחנכו ולא הצלחנו, וכיו"ב, בזה לכתחילה ראוי לשנות ולכתוב ולא זכר המלך יואש או לשוא צרף צרף, כדי למנוע מלבא לידי בזיון, אבל בדיעבד אם נכתב משמע שבכל ענין אין טעון גזירה.

וכל זה כשהכונה לדברי חול, אבל הכותב העולם יבנה בחד, וכונתו לצטט מה שלמדנו מהפסוק "עולם חסד יבנה", אין בו קולא זו של השינוי, שהרי זה כאילו כתב בלשון זו: "דע לך שכתוב בתורה שהעולם יבנה בחד, מיהו יש פעמים שהכונה רק לפתגם ולא לדברי תורה.

ד. השינוי האמור בכתיבה שלא לשם לימוד וכיו"ב, היינו דוקא שינוי סדר התיבות, אבל שינוי הכתיב מלא לכתוב חסר, וכן להיפך, או הוספת וא"ו החיבור והשמטתו, אינו מתיר שלא יחשב פסוק.

ה. קישוטי סוכה שכתוב עליהם "ברוך אתה בבאך" וכיו"ב, שמענו שדינם ככתבי הקודש, - וצ"ע בזה דיתכן שהכונה לברך את הנכנסים בלשון שנוצר בתורה, ולא להעתיק הפסוק, אבל ושמחת בחגך וכיו"ב הרי הכונה להזכיר את המצוה, ואפילו בשתי תיבות יש בזה תוכן של דברי תורה.

ו. שלא נאמר חילוק זה אלא לענין השוליים שלמעלה ולמטה ושבצידי הספר, שמעיקרא נעשה כדי לחתוך את המיותר, ובה יש חילוק שאם נתכוין ללמוד בו כך, שאסור לחתוך שוליים שכבר נתקדשו, [וגם בזה אין הדבר תלוי בלימוד בפועל, אלא שאם נתכוין להשאירם נתקדשו].

ז. פרסומת מסחרית, הדבר תלוי לפי הענין, למשל: אם כתוב על הקופסא של אתרוג "פרי עץ הדר", הרי זה כאילו כתוב שיש כאן אתרוג, אבל אם כתוב "ולקחתם לכם... פרי עץ הדר", הרי הכונה לכתוב את המצוה כפי שכתובה בתורה.

דוגמא נוספת: אם כתוב על אריות דברי מאכל, רק את המילה "מזונות" או "שהכל", אין צריך גזירה, ויתכן שגם כשכתוב "ברכתו מזונות", הכונה היא להודיע מה מכיל האוכל.

דברים שבכלל דברי תורה

א. פסקאות של תפלה שתיקנו חז"ל דינם כדברי תורה וכך אמרו חכמים שכותבי הברכות כשורפי תורה, ואפי' בלי הזכרת שם ד', וכן דברי הגדה של פסח.

ב. פסקאות של תפלה ושל סליחות וכיו"ב מסתבר שדינם כד"ת ואסור להשליכם.

ג. אדם שכותב לעצמו נוסח תפלה יתכן שאין בזה קדושה, אעפ"כ אין ראוי לנהוג בו בזיון, ק"ו מתשמישי מצוה של ציצית וסכך.

ד. ציטוטים שכותבים בהזמנות וכיו"ב כונת הכותב לתוכן של הפסוק, כמו ציטוט מפרשת השבוע שחל בו השמחה, או זה היום עשה וגו', שאו שערים וגו', ויש לזהר שלא לכתוב כן בהזמנות, וכשמזדמן שכתבו כן אסור לאבדם ולהשליכם.

ה. העולם רגיל לכתוב בהזמנות שבח והודאה לבורא עולם כדי להנצל מחיוב גניזה, ואינני יודע היתר לזה, כי לכאורה בורא עולם זהו תואר כמו "הבורא" לחוד, וכמו שאומרים בתפילת הגשמים ועננו בורא עולם וכו', וא"כ דינו ככינויים של הגבור והנורא, ואסור לנהוג בזה בזיון.

מיהו אפשר לדחות שאין זה מתפרש הודאה למי שנקרא "בורא העולם", אלא זה מתפרש בדרך נסתר הודאה למי שידוע שהוא ברא את העולם, אבל אין זה פשטות הכונה בלשון זו.

ולפי הצד שזה כינוי הרי נוסח זה אף חמור יותר מסתם כינויים, כיון שבכינויים אלו הסבירו טעם ההיתר מפני שדברים אלו נאמרים לפעמים גם להדיוט, שהוא רחום ונאמן, אבל לא כשמפורש שהכונה לשם ד', ובפרט

בברכה שמתייחס כלפי שמיא, וכמ"ש במ"ב סי' פ"ה ס"ק י"א בשם הפמ"ג
שאע"פ שמותר לומר נאמן בבית המרחץ, אבל באומר הרחום ירחם עליך י"ל
דאסורה, ולענין מחיקה דינו ככתבי הקודש.

ו. שינוי הפסוק מלשון יחיד לרבים, אינו מתיר.

- ח. ואפשר דמדבר לפני חבירו קיל טפי ממדבר לפני המלך.
- ט. ומה שיש רגילים להזכיר בהזמנות נעלה את ירושלים על ראש שמחתנו במקום אם לא אעלה את ירושלים על ראש שמחתי, אין בזה היתר של שינוי הלשון, אבל יש מקום ללמד זכות על כך משום שאפשר שהכותבים כן אין כונתם להעתיק הפסוק רק להזכיר את ירושלים על ראש שמחתם, ותופסים לשון צח מהפסוק, ועוד שהרי זהו שינוי משמעות הפסוק, שכוונת הפסוק כלפי הקב"ה, וכוונת הזכרה זו היא כלפינו, - מיהו עיקר המנהג הזה להזכיר את ירושלים בכתובת ההזמנה, אין לו מקור, שהזכרה בכתובה אין בה "מעשה" השתתפות בצער ירושלים, ואין לנו אלא כמו שאמרו בגמרא שנותנים אפר מקלה בראשי חתנים.
- י. ומצינו בתפלות הרבה פעמים שינוי מיחיד לרבים, כמו ככתוב בתורת משה עבדך "וסלחת לעוונתי כי רב הוא", במקום לשון הכתוב "וסלחת לעוונתי", [ומבואר שנכון לומר על כך ככתוב, אף ששינוי ללשון רבים], וכן ברכת רפאנו ד' ונרפא הושיענו ונושעה כי תהילתנו אתה, מיוסדת על הכתוב בירמיה רפאנו ד' וארפא הושיעני ואוושעה כי תהילתי אתה.

מקורות הדינים

נכתב ע"י ח"א שליט"א

דיני קדושת שמותיו של הקב"ה

א. אסור למוחקן ויש במחיקתם וכו', רמב"ם פ"ו ה"א מיסודי התורה, חזו"א ידים סי' ח' סקי"ז.

גם במקום שיש צורך או טעות בכתיבה, עיין בטור ובב"י יו"ד סו"ס רע"ו, ובפ"ת שם סק"ט, מנח"ח מצוה תל"ז, ועי' תשב"ץ ח"א סי' ב'.

ב. ובשו"ע יו"ד סי' רע"ו ס"ט וברמ"א, [ועי' מ"ב סי' פ"ה סק"ט חזו"א ידים שם סקי"ח לענין כשכותבים בלשון לעז].

ג. ואסור לכתוב אותם בשום מקום, יו"ד סי' רע"ו סי"ג ברמ"א שם.

וצריך לנהוג בו כבוד, שבת ס"א, ב', ק"כ, ב', רמב"ם שם ה"ו.

וצריך לגנוזו, רמב"ם שם ה"ו, שו"ע שם סי"ג.

ואסור לזורקו כלל, ר"ה י"ח, ב', שע"ת או"ח סי' א' סק"ג מ"ב שם סק"ד.

ד. כמו אות ה', פ"ת שם ס"ק ט"ז.

אין דינם כשם השם, ואעפ"כ וכו', ואין למוחק וכו', רמ"א שם סעי' י' בשם התה"ד, ובש"ך שם סקי"ד ובביאור הגר"א ס"ק כ"ד, דרק לצורך גדוליא.

יא. ובסברא אין הטעם משום שה' וי' הם מאותיות השם, אלא מפני שזהו סימון שרגילין להשתמש בו לשם השם, אלא שלא כל ציור שמחליטין יש לו קיום, לכן אמרו שאלו שיש בהם אותיות מהשם הם סימנים קבועים, ולא מפני שהכונה לשם אלא שזה מצדיק את הקיום להיות קבוע.

ה. מבואר שמותר למוחקן, רמב"ם שם ה"ה.

והיינו שמותר למוחקם לצורך, ב"י יו"ד שם בבדק הבית בשם, רבינו סעדי', ובשם הראב"ד, חינוך מצוה תל"ז, מאירי שבועות ל"ה, א', ועי"ש במה שסיים בב"י, ובתשו' הרא"ש כלל ג' אות ט"ו, ובשעה"צ סי' של"ד סקכ"ז, וצ"ע.

וכתוב ברמב"ם, פ"ו ה"ה יב.

מלבד שהקדוש הוא שם, עיין רמב"ן שבועות ל"ה, ב', ובריטב"א.

היה נזהר לגנוז, עי' גליון הבית לחם יהודה בשו"ע יו"ד שם ס"י, ובדינים והנהגות יו"ד פ"ד סי"ב.

ו. אסור לנהוג בזיון וכו', תומים סי' כ"ז ובנה"מ שם, תורת גיטין כ' א', אחיעזר חיו"ד תשו' ל"ב, ועי' תשו' הרא"ש כלל ג' אות ט"ו.

ז. ולכן ראוי לזהר וכו', רמ"א יו"ד סי' רע"ו סי"ג, ועי"ש בשו"ע סקט"ז, ובנקודת הכסף שם, שע"ת או"ח סי' פ"ד סק"ב, ובמ"ב שם סק"ו, ועי' סי' פ"ה מ"ב סק"י.

והמודקדים וכו', דינים והנהגות יו"ד פ"ד סי"ב.

אבל אם כוונתו וכו', פ"ת יו"ד שם ס"ק כ"ח בשם הרדב"ז.

קדושת דברי תורה

א. ד"ת גם וכו' טעונים גניזה וכו', רמב"ם שם פ"ו ה"ח, מ"ב סי' קנ"ד סקכ"ד בשם סה"מ ול"ת ס"ה שעובר על לאו דלא תעשון, תשב"ץ ח"א סי' ב', חזו"א ידים סי' ח' סקי"ז דאיסור זה הוא משום כבודו ית' ויראתו ית', ערכין סי' ל' סק"א.

יב. ואין הכונה שדינם כספר שלם, אלא כדברי תורה.

ב. כל משפט עם תוכן וכו', ובהערה - קישוטי סוכה שכתוב עליהם ברוך אתה בבואך שמענו כו', וכן מבואר בגינת וורדים או"ח כלל ב' סי' כ"ה עיי"ש. – כתב במשנה ברורה סי' תרל"ח ס"ק כ"ד וז"ל אסור לחקוק פסוק בסוכות תשבו על דלעת וכיוצא בו ולתלותו בסוכה, דיבוא לידי בזיון, וגם שאסור לכתוב אם אינו ספר שלם כמו שנתבאר ביו"ד סי' רפ"ג ואע"ג דנוהגין היתר להתלמד בהן דוקא, אבל שלא לצורך אסור, ע"כ. ועי' בביכורי יעקב שם.

ג. ציטוטי פסוקים וכו', ירושלמי מגילה פ"ג ה"ג ראשונים גיטין ו', ב'.

אבל בדיעבד וכו', סתמות הבבלי גיטין שם שדנו רק לענין שרטוט, וכ"מ בראשונים שם, ובשו"ע יו"ד סי' רפ"ד ס"ג, ועי"ש בש"ך סק"ב, ובביאור הגר"א שם, ועי' לשון הרמב"ן גיטין שם וצ"ע.

ד. השינוי האמור וכו', כן משמע בירושלמי ובראשונים שם יג.

דברים שבכלל דברי תורה

א. פסקאות של תפלה יד, וכך אמרו חכמים וכו', שבת קט"ו, ב', ובחו"ב שם דחשיב כתורה שבעל פה.

יג. חיסרון אות "ואו" בתיבת שלום, הוא כחיסרון עיקר התוכן. יד. ואף פיוטים שכתבו הראשונים כמו "ונתנה תוקף", וסליחות וכיו"ב, יש בהם תוכן שדינו כדברי תורה, מפני שמבואר בהם מדרשים וענינים של תורה שבעל פה, וגם מתחדש בהם אופנים של שירות ותשבחות ותפילות, וכל זה דינו כדברי תורה.

בדיני מקום שיש שם תשמישי קדושה

א"ה, ראיתי להעתיק בענין זה מתוך מה שנתבאר בסוגיא דתשמישי קדושה
סימן ב סק"י וס"ק י"ב בדינים העולים:

א. ארון עם דלתות גבוה י"ט, ויש ברחבו ד"ט, [או אפי' ג"ט], א"צ כיסוי
לספרים המונחים בתוכו כשהדלתות סגורות, אפי' מונחים למטה מ"ט, - וא"צ
שיהא בעומקו ד"ט, ודי ברוחב הארון ד"ט כולל כל הדלתות ועובי הדפנות,
וכן ל"ט מצטרפין השולים והגג אבל לס"ט בעינן דע"ד לכתחלה.

ב. מחיצה י"ט ברוחב ד"ט או אפי' ג"ט ג"כ מתירה, [ולס"ט רק בשעה ד'],
באופן שאין גופו רואה את הספרים, או שיכסה את הספרים בכיסוי אחד
ומותר, כיון שיש מחיצה והם מכוסין. - בפוסקים מבואר דאף מחיצה שאינה
עומדת ברו"מ דינה ככיסוי, וא"כ בספרים מכוסים ומחיצה הו"ל כשני כיסויים,
וצ"ע.

ג. מחיצה העשויה נקבים גדולים יש להחמיר לכסות הספרים ובנקבים
קטנים אפשר להקל, - אם רואין הספרים מעל המחיצה טוב לכסותן.

ד. ארגז נמוך מעשרה טפחים צריך כיסוי על גביו, ואם מחזיק מ"ס יש
מקילין וצ"ע.

ה. מדף גבוה מ"ט ואין לו מחיצות אפי' רחב דדע"ד דינו כבתוך החדר,
וצריך כלי בתוך כלי.

ו. כלי בתוך כלי מתיר ג"כ, חוץ מבס"ט, ויש מחמירין בחומשים על קלף,
היו נתונים בארגז או בשק ושקית וכיו"ב וכיסה אותם בבגד מלמעלה הר"ז
כשתי שקיות זה בתוך זה, וה"ה אם עטפם בבגד תחלה ונותנן בשקית, ואף
בשני כיסויין זע"ז מתירין הפוסקים וטוב להחמיר שהספרים יהיו בתוך הבגד

ויעטפו אותם בו כבתוך כלי, כגון שיתנם בתוך סדין ויקבין הקצוות ויכרכנו, ואח"כ יכסהו בבגד נוסף.

ז. ארון ספרים פתוח שבחדר כורכו בסדין מכל הצדדין וא"צ לכרוך הצד שסמוך לכותל, ויחזור ויכסנו בסדין נוסף, ואם יוכל לקשור הסדין למטה ולמעלה ויחשב כמחיצה עדיף טפי, - הכריכה אינה כיסוי, ובלא"ה הרי הספר מגולה בג' צדדין.

ח. מזוזה צריכה שני כיסויים, ולא מהני שקית ניילון שבתוך הנרתיק כיון ששניהם מיוחדים למזוזה, ולכן צריך לכסותה בבגד ע"ג הנרתיק, [דהיינו שיתקע מסמר מעל המזוזה ויבלוט קצת ובשעת הצורך יתלה עליו הבגד כמטפחת וכיו"ב], ואם ישים ניר דבק ע"ג הנרתיק כיון שאינו מועיל למזוזה י"ל דלא נעשה כליין, אבל יתכן שהוא מתבטל לנרתיק, אבל אם ישים על הנרתיק ניר רגיל וידביקנו לעץ של מזוזת הדלת הוי כיסוי טוב אפי' קבוע כד, - אפי' במזוזה שקופה מועיל כיסוי נוסף ליחשב כשני כלים, - מעיקר הדין בתוך צוה"פ א"צ כיסוי, דהו"ל כמחיצה, ומ"מ כתבו הפוסקים להחמיר.

ט. כל הספרים אפי' של גמרא והלכה ואגדה צריכין כלי בתוך כלי, אפי' של דפוס ואפי' כתבן קוף, אבל פסוק אחד בלא שם, או הלכה אחת או כמה תיבות מפסוק שיש להם תוכן מובן של ד"ת, יתכן דסגי להו בכיסוי, או בכלי אחד.

י. תשמישי קדושה כגון נרתיק של תפילין וכיו"ב א"צ כיסוי, (מיהו עמ"ב סמ"ג סק"כ שהמחה"ש מסתפק בזה).

כתב הרמ"א בסי' ער"ה סי"ב שנהגו לכסות הקטנים שלא יהיו ערומים בפני נרות שבת משום ביזוי מצוה, ויש לדקדק מזה דבפני כתבי הקדש אסורין מן הדין, ואע"פ שהם קטנים, ובאמת גם בק"ש סי' ע"ה ס"ד כתב המחבר דכנגד ערות קטן אסור, אלא שהרמ"א הכריע כיש מתירין, ולענין כבוד כתבי הקדש לכו"ע ראוי להזהר.

ובעיקר הדברים כל דבר שאין עושין בפני אדם חשוב, אין עושין בפני כתבי הקדש, כדאמרינן מפני לומדיה עומדין מפניה לא כל שכן, ואמרו מו"ק ט"ז ב' שאפשר לנדות אשה שפשטה רגלה בשוק, ועברה ת"ח ולא נכנעה מפניו, וכ"כ הרמב"ם ולא יגלה ערותו כנגדו ולא יפשוט רגליו, ולא יניחנו על ראשו כמשוי ולא יחזיר אחוריו לס"ת, (ואפי' על גג ביהכ"נ אסרו בתשמישי גנאי), וכתוב ולא תעלה במעלות על מזבחי אשר לא תגלה ערותך עליו, והתם מיירי כשהכהן לבוש מכנסים, ולמדו מזה נזיר מ"ה א' ק"ו שלא יגלה ראשו פתח אהל מועד, וערמב"ם שאף לא בעזרת נשים כנגד הפתח, [וכן ה' אומר אאמו"ר זללה"ה לכסות הספרים במקום שמסתפרים], למדנו מכ"ז שיש להתייחס לחפצי קדושה כלדבר שיש בו רוח חיים, שבאמת גם באדם הרוח חיים שצריכין לכבד הוא חלק הנשמה, ובחפצי קדושה שורה ג"כ רוח הקודש, ולשון הרמב"ם פ"י מס"ת הי"א כל מי שישב לפני ספר תורה ישב בכבוד ראש ובאימה ופחד, שהוא העד הנאמן על כל באי העולם שנאמר והיה שם בך לעד, ויכבדנו כפי כוחו, אמרו חכמים הראשונים כל המחלל את התורה גופו מחולל על הבריות וכל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות, למדנו מזה אימה ופחד מדבר הדומם, והיינו כבוד הקדושה השורה על התורה, (ועבה"ל סו"ס פ"ג).

ואמנם אין להתייחס לגילוי הגוף כאיסור גמור, שהרי הזכירו ערום והרמב"ם העתיק גילוי ערוה, אבל יש ללמוד מזה רוח הדברים, להזהר בכבוד כתבי הקדש בכל עניני צניעות, כמו לפני ת"ח.

ופשוט שאסור לסדר נקיון התינוק בפני הספרים, ואפי' תינוק שא"צ להרחיק מצואתו, ובמקום צורך גדול שאינו יכול לכסות ארון הספרים, יכסה התינוק בסדין וכיו"ב, ויחליפו תחת הסדין.

